

Sygn. akt I ACa 87/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 sierpnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Mieczysław Brzdąk (spr.)
Sędziowie :	SA Elżbieta Karpeta SA Roman Sugier
Protokolant :	Katarzyna Noras

po rozpoznaniu w dniu 22 sierpnia 2018 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa - Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w (...) oraz Skarbu Państwa - Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego w (...)

przeciwko A. M.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 30 października 2017 r., sygn. akt I C 132/17

1) zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) zasądza od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w (...) 312 395 517 (trzysta dwanaście milionów trzysta dziewięćdziesiąt pięć tysięcy pięćset siedemnaście) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 28 lutego 2017 r.,

b) zasądza od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego w (...) 6 800 612 (sześć milionów osiemset tysięcy sześćset dwanaście) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 28 lutego 2017 r.,

c) zasądza od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 5 000 (pięć tysięcy) złotych z tytułu kosztów procesu,

d) odstępuje od obciążenia pozwanego nieuiszczonymi kosztami sądowymi, od których powód był zwolniony;

2) zasądza od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 5 000 (pięć tysięcy) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego;

3) odstępuje od obciążenia pozwanego nieuiszczonymi kosztami sądowymi, od których powód był zwolniony w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Roman Sugier SSA Mieczysław Brzdąk SSA Elżbieta Karpeta

Sygn. akt I ACa 87/18

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Częstochowie oddalił powództwo Skarbu Państwa-Naczelnika Pierwszego Urzędu Skarbowego w (...) o zapłatę 312.395.517 zł i Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego w (...) o zapłatę 6.800.612 zł.

Swoje rozstrzygnięcie oparł na następujących ustaleniach.

Wyrokiem karnym Sądu Rejonowego dla (...) w (...) z 13 grudnia 2011 r. w sprawie sygn. II K 2025/07/K, zmienionym wyrokiem Sądu Okręgowego w (...) z 17 października 2013 r. sygn. IV Ka 79/13, pozwany A. M. został uznany za winnego tego, że w okresie od stycznia 1997 roku do kwietnia 2001 roku w B., W., (...), działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w ramach zorganizowanej grupy mającej na celu popełnianie przestępstw przeciwko mieniu i dokumentom, czyniąc sobie z tego procederu stałe źródło dochodu, według przyjętego i zaakceptowanego podziału ról i zadań przy realizacji poszczególnych przestępczych przedsięwzięć, z zamiarem osiągnięcia korzyści majątkowej, wykonując polecenia innych ustalonych osób, odnośnie których toczą się odrębne postępowania karne, i działając wspólnie i w porozumieniu z nimi w celu upozorowania obrotu gospodarczego polegającego na handlu produktami ropopochodnymi oraz zatajenia rzeczywistego rozmiaru i zakresu prowadzonej działalności, działając w ramach firmy (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W., a później w (...) i firmy Przedsiębiorstwo Handlowe (...) Sp. z o.o. z siedzibą w (...), zorganizował laboratorium chemiczne w celu jego wykorzystania do przeprowadzania analiz próbek pochodzących z produkcji paliw ciekłych poprzez wskazanie jakiego rodzaju i typu urządzenia należało w tym celu zakupić, w jaki sposób je obsługiwać a następnie – po uprzednim przeprowadzeniu tych badań, przez inną ustaloną osobę bądź siebie samego, w ramach powierzonej mu roli - poprzez udzielenie wskazówek i porad ustalonym osobom, o tym, jakie komponenty winny być dodane i w jakich proporcjach, by wyroby te były zbliżone i pozorowały, że są one paliwami wyprodukowanymi legalnie przy zachowaniu wymaganych norm jakościowych wytwarzanych paliw na Bazie Paliwowej w B. B. w postaci benzyny U 95, Pb 95, Pb 98 oraz ON przez w/wym. firmy, z czego uzyskał korzyść majątkową w kwocie co najmniej 40.000,00 zł, które to wyroby sprzedawane były indywidualnym odbiorcom, jako pełnowartościowe paliwa ciekłe, a na dokumentach dotyczących obrotu nimi w postaci między innymi faktur VAT, poczynione były adnotacje o wliczeniu w cenę sprzedawanego produktu podatku akcyzowego, podczas gdy taki podatek nie był odprowadzany, czym pomógł w okresie od stycznia 1999 roku do kwietnia 2001 roku innym ustalonym osobom, wobec których toczą się odrębne postępowania karne wprowadzić w błąd pracowników właściwych miejscowo urzędów skarbowych, co do okoliczności będących podstawą naliczenia świadczeń publiczno-prawnych, doprowadzając w konsekwencji do podstępnego przejęcia przez te osoby w ramach działania firmy (...) sp. z o.o. z siedzibą w W., a później z siedzibą w (...) firmy Przedsiębiorstwo Handlowe (...) Sp. z o.o. z siedzibą w (...) należnej Skarbowi Państwa kwoty w wysokości 57.175.709 z tytułu podatku od towarów i usług i kwoty w wysokości 428.758.278 zł z tytułu podatku akcyzy wynikającej z produkcji i obrotu paliwami ciekłymi, co łącznie stanowiło mienie wielkiej wartości w wysokości 485.933.987,00 zł, na szkodę Skarbu Państwa reprezentowanego przez właściwe miejscowo urzędy skarbowe, jednocześnie pomagając w/wym. osobom w doprowadzeniu bliżej nieustalonych indywidualnych odbiorców paliw ciekłych do niekorzystnego rozporządzenia własnym mieniem za pomocą wyzyskania błędnego przeświadczenia, iż zakupują pełnowartościowe paliwa ciekłe przeznaczone jako napęd do pojazdów mechanicznych, na co wskazywała nazwa handlowa oraz cena brutto towaru i wyrządzenia w ten sposób szkody

w wysokości równiej wartości sprzedanego niepełnowartościowego paliwa ciekłego w kwocie co najmniej 485.933.987,00 złotych tj. występku z art. 18§3 k.k. w zw. z art. 286§1 k.k. w zw. z art. 294§1 k.k. w zw. z art. 11§2 k.k. przy zastosowaniu art. 12 k.k. i art. 65§1 k.k. i za ten czyn na mocy art. 294§1 k.k. w zw. z art. 286§1 k.k. przy zastosowaniu art. 19§1 k.k. i art. 65§1 k.k. oraz art. 33 §2 i § 3 k.k. wymierzył mu karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz grzywny wysokości 200 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na kwotę 20 złotych. Powyższym wyrokiem nie orzeczono wobec pozwanego A. M. obowiązku naprawienia szkody na rzecz powoda. Wyrok ten jest prawomocny z dniem 17 października 2013 r.

W toku postępowania karnego w sprawie sygn. II K 2025/07/K stosowano wobec A. M. środek w postaci zabezpieczenie majątkowego.

Wskazał Sąd okręgowy, że stan faktyczny ustalił na podstawie dowodów z dokumentów urzędowych, których autentyczność nie budziła w ocenie Sądu żadnych wątpliwości. Sąd generalnie nie kwestionował również zeznań pozwanego, które są zbieżne z ustaleniami wyroku skazującego. Jedynie w zakresie dotyczącym szkody pozwany przeczył zawartym w wyroku ustaleniom, podważał wysokość uszczupień podatkowych, jak również wyliczenia wysokości szkody, wskazując, że nie ma pewności czy są one prawidłowe, nie wie z czego wynikają. Sąd oddalił wniosek dowodowy pozwanego o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka A. K. albowiem okoliczności, które miały zostać wykazane przy pomocy tego środka dowodowego były nieprzydatne dla rozstrzygnięcia w sprawie. Sąd oddalił również pozostałe wnioski dowodowe stron m.in. wniosek o dopuszczenie dowodu z akt spraw karnych, z powodów wskazanych w dalszej części uzasadnienia.

Oceniając zasadność żądania wskazał Sąd Okręgowy, że rozstrzygnięcie sporu w niniejszej sprawie sprowadza się do dokonania wykładni art. 11 k.p.c. w aspekcie zakresu związania sądu w sprawie cywilnej prawomocnym skazującym wyrokiem karnym. Zgodnie z tym przepisem ustalenia wydane w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. W oparciu o powołane orzecznictwo Sądu Najwyższego

i sądów powszechnych wskazał Sąd okręgowy, że związanie dotyczy ustalonych w sentencji wyroku znamion przestępstwa, a także okoliczności jego popełnienia, dotyczących czasu, miejsca, poczytalności sprawcy itp. Wszelkie inne ustalenia prawomocnego skazującego wyroku karnego, wykraczające poza elementy stanu faktycznego przestępstwa, nie mają mocy wiążącej dla sądu cywilnego, nawet jeśli zawarte są w sentencji wyroku. Nie są wiążące okoliczności powołane w uzasadnieniu wyroku. Sąd cywilny może więc czynić własne ustalenia w zakresie okoliczności, które nie dotyczą popełnienia przestępstwa, mimo że pozostają w związku z przestępstwem. Ustalenia te mogą różnić się od tych, których dokonał sąd karny co dotyczy także, w określonych stanach faktycznych, ustaleń odnośnie wysokości szkody.

Powołał się również Sąd I instancji na wyrok Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2005 r. (sygn. III CK 642/04, LEX nr 177207), w którym Sąd Najwyższy wskazał, że „kwestia związania sądu cywilnego ustaleniem przez sąd karny wysokości szkody powinna być rozstrzygana w zależności od tego, czy ustalona wysokość szkody stanowi niezbędny element stanu faktycznego przestępstwa przypisanego oskarżonemu. Nie wiąże sądu cywilnego ustalenie sądu karnego co do wysokości szkody, jeśli: nie stanowi niezbędnego elementu stanu faktycznego przestępstwa, lecz ma jedynie charakter posilkowy, stanowi wprawdzie niezbędny element stanu faktycznego przestępstwa, lecz ma charakter ocenny. Jako egzemplifikację opisanej sytuacji Sąd Najwyższy wskazał na ocenę sądu karnego w zakresie przesłanki "wyrządzenia znacznej szkody majątkowej" w rozumieniu art. 296 k.k., która nie może być dowolna, ale nie musi prowadzić do ścisłego określenia wysokości szkody w granicach, w jakich skazany byłby zobowiązany do jej wyrównania w procesie odszkodowawczym. Konstatując SN stwierdził, że sąd cywilny nie jest związany ustaleniem wysokości szkody wyrządzonej przestępstwami przeciwko obrotowi gospodarczemu (rozdział XXXVI k.k.). Może samodzielnie ustalić, że szkoda wyrządzona przestępstwem z art. 296 k.k. jest wyższa albo niższa (np. skutek przyczynienia się poszkodowanego) od ustalonej w wyroku karnym skazującym. Wobec tego, że koniecznym elementem przestępstwa z art. 296 k.k. jest "wyrządzenie znacznej szkody majątkowej", samo ustalenie, że "szkoda została wyrządzona", jest dla sądu cywilnego wiążące.

Zdaniem Sądu Okręgowego z analogiczną sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Z niekwestionowanego przez obie strony ustalenia dokonanego w rozpoznawanej sprawie wynika, że pozwany został skazany prawomocnym wyrokiem karnym za przestępstwo pomocnictwa do oszustwa zakwalifikowanego z art. 18§3 k.k. w zw. z art. 286§1 k.k. w zw. z art. 294§1 k.k. w zw. z art. 11§2 k.k. przy zast. art. 12 k.k. i art. 65§1 k.k. Według Sądu I instancji wartość mienia albo jego szczególna charakterystyka w odniesieniu do znamion przestępstwa opisanego w art. 286 § 1 i 2 k.k. nie mają żadnego znaczenia z punktu widzenia kwalifikacji prawnej. Wartość szkody nie należy więc do znamion przedmiotowych przestępstwa oszustwa co oznacza, że sąd cywilny może samodzielnie ustalić wysokość szkody. Nie może jedynie przyjąć, że szkoda nie miała miejsca. Tak więc w wypadku przestępstwa oszustwa wysokość szkody ustalona w wyroku karnym nie jest wiążąca dla sądu cywilnego, gdyż wysokość ta nie należy do znamion ustawowych przestępstwa i nie stanowi niezbędnego elementu jego stanu faktycznego. Co więcej w przypadku gdyby wyrządzona szkoda wyniosła tylko symboliczną złotówkę lub nawet w ogóle nie powstała, w dalszym ciągu - przy spełnieniu ustawowych przesłanek, można mówić o przestępstwie oszustwa. Ustawowe podmiotowe znamiona przestępstwa oszustwa unormowane w art. 286 § 1 k.k. obejmują sposób działania, który przez wprowadzenie w błąd ma doprowadzić do niekorzystnego rozporządzenia mieniem przez poszkodowanego i jego cel, którym jest uzyskanie przez sprawcę korzyści majątkowej. Przedmiotem ochrony jest mienie rozumiane jako ogół praw majątkowych obejmujących prawa danego podmiotu, z tym że do ustawowych znamion strony przedmiotowej nie należy powstanie szkody i nie jest ona warunkiem koniecznym przyjęcia, że doszło do niekorzystnego rozporządzenia mieniem.

W oparciu o cytowane w uzasadnieniu orzeczenia sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego doszedł Sąd Okręgowy do wniosku, że szkoda majątkowa rozumiana jako rzeczywista strata lub utracona korzyść (art. 361 § 2 kc) nie należy do znamion typu czynu zabronionego określonego w art. 286 § 1 k.k. Skutek przestępny w postaci niekorzystnego rozporządzenia mieniem nie jest tożsamy ze szkodą majątkową, lecz jest pojęciem szerszym, obejmującym każde pogorszenie sytuacji majątkowej pokrzywdzonego. Dlatego też Sąd I instancji uznał, że w omawianej sytuacji nie jest związany zakresem szkody przyjętej w wyroku karnym SR dla (...) w (...) z dnia 13.12.2011 r. w sprawie sygn. II K 2025/07. Przepis art. 11 k.p.c. nie stanowi przeszkody do dokonania odmiennych lub dalej idących ustaleń co do faktów nie wchodzących w skład znamion czynu zabronionego objętego wyrokiem karnym.

W takim stanie rzeczy – według Sądu Okręgowego – wobec braku związania ustaleniami sądu karnego co do wysokości szkody i zakwestionowania jej wysokości przez pozwanego, koniecznym było udowodnienie przez powoda przesłanki odpowiedzialności deliktowej stanowiącej podstawę prawną zgłoszonego roszczenia w postaci wysokości szkody. Przy rozstrzyganiu o odpowiedzialności deliktowej, strona powodowa obowiązana była zatem wykazać również tę przesłankę. To na powodzie - w oparciu o przepisy art. 6 k.c., art. 232 k.p.c. i art. 3 k.p.c. - ciążył obowiązek wykazania wysokości szkody. Zgodnie z ogólnym rozkładem ciężaru dowodu - ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne, a powód uchybił temu obowiązkowi.

Powód do pozwu załączył, poza odpisem karnego wyroku skazującego, wyliczenie zawierające zestawienie w formie tabelarycznej różnych kwot podatków VAT i akcyzy, które ma przedstawiać wysokość szkody Skarbu Państwa spowodowanej przejściem tych podatków w związku z przestępczą działalnością firm (...), A., E.. Powyższe wyliczenie stanowi załącznik do aktu oskarżenia, zawarte jest na jednej karcie. Wyliczenie to nie jest ani dokumentem prywatnym, ani dokumentem urzędowym, nie stanowi elementu wyroku, w zakresie wskazanych w nim kwot nie koresponduje z wysokością dochodzonej pozwem kwoty. Nie wskazuje dokumentów potwierdzających wysokość należności, podstaw wyliczenie wysokości podatku. Wskazuje na uszczuplenia podatkowe dokonane przez wymienione w nim podmioty, ale w świetle ogólnikowych ustaleń wyroku karnego nie wiadomo jaką ewentualnie rolę pełnił w nich pozwany, czy był zaangażowany w obieg dokumentacji związanych z działalnością tych firm i jaki był zakres jego odpowiedzialności za te uszczuplenia. Dowodem, który mógłby w tym zakresie dostarczyć obiektywnych informacji byłyby np. decyzje właściwych organów podatkowych ustalających wymiar zobowiązań podatkowych, wskazujące osoby (podmioty) zobowiązane do ich zapłaty, faktury itp.

Wskazał Sąd Okręgowy, że strona powodowa pomimo zobowiązania do złożenia ewentualnych wniosków dowodowych dla wykazania wysokości szkody nie wykazała w tym zakresie żadnej inicjatywy. Powód, przyłączając

się do wniosku pozwanego, zgłosił wniosek o dopuszczenie dowodu z akt spraw karnych sygn. II K 2025/07 i III K 215/04 na „okoliczność szkody spowodowanej działaniem pozwanego” Według Sądu I instancji „jest to dowód nieznanany ustawie”. W judykaturze ugruntował się pogląd, aprobowany przez sąd, że skoro przepisy o dowodach (art. 227-309 k.p.c.), zwłaszcza o dokumentach (art. 244-257 k.p.c.), przewidują tylko dowody z dokumentów, a nie dowód z akt innej sprawy, możliwe jest jedynie dopuszczenie w charakterze dowodu ściśle określonych dokumentów zawartych w aktach innej sprawy. Dotyczy to też dokumentów zgromadzonych w aktach postępowania karnego. Pomimo zobowiązania do wskazania konkretnych dokumentów z akt tych spraw powód (a także pozwany)

nie wskazali tych dokumentów, podtrzymując wniosek w pierwotnej formie.

„Wobec tego sąd był zobligowany oddalić wniosek dowodowy stron w tym kształcie”.

Sąd I instancji podał, że na podstawie zaoferowanych przez stronę powodową dowodów nie był w stanie dokonać wiążących ustaleń co do jakichkolwiek elementów pozwalających określić wysokość szkody, nawet jej wartości minimalnej. „Możliwość skorzystania z prerogatywy dyskrejonalnej władzy sędziowskiej z art. 322 k.p.c. w niniejszej sprawie okazała się niemożliwa, przyjęcie jakiegokolwiek wartości byłoby dotknięte wadą dowolności”, a szczegółowe wyliczenie i określenie objętej pozwem należności jest konieczne dla ustalenia zakresu odpowiedzialności pozwanego.

Zdaniem Sądu Okręgowego dla wykazania odpowiedzialności deliktowej pozwanego w zakresie wysokości wyrządzonej szkody, w wypadku skazania za przestępstwo oszustwa, jest więc niewystarczające samo załączenie do pozwu odpisu wyroku karnego i powołanie się na niego, przy braku jakichkolwiek innych dowodów potwierdzających tą okoliczność i zakwestionowaniu jej przez pozwanego. Nie mogło ono być w powyższym zakresie uznane za uczynienie zadość wymogom art. 6 k.c.

Dalej wywiódł Sąd I instancji, że zarzut pozwanego co do wysokości szkody, kwestionowanie wartości dowodowej zebranego w tym zakresie w postępowaniu karnym materiału dowodowego, czy podważanie innych okoliczności mających wpływ na te ustalenia były prawnie dopuszczalne, jako że dotyczyły okoliczności ubocznych, wykraczających poza elementy stanu faktycznego przestępstwa. W związku z tym fakt ich zawarcia w sentencji wyroku nie miał znaczenia, Sąd nie był związany ich oceną dokonaną w wyroku i jego uzasadnieniu, ustalenia te mogły być odmienne od tych, jakich dokonał sąd karny. Okoliczności te stanowiły więc przedmiot dowodu, a wobec tego, że pozwanego nie obciążał ciężar udowodnienia ich nieprawdziwości, ich wykazanie tj. potwierdzenie ustaleń zawartych w wyroku karnym spoczywało na powodzie.

Ostatecznie przyjął Sąd I instancji, że powód nie udowodnił przesłanki dochodzonego roszczenia, co skutkowało oddaleniem powództwa.

Jako podstawę swojego rozstrzygnięcia podał Sąd Okręgowy art. 415 k.c. a contrario i art. 11 k.p.c.

Powód zaskarżył w całości wymieniony wyrok Sądu Okręgowego i wniósł o

zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie od pozwanego roszczenia zgodnie z żądaniem pozwu oraz kosztów postępowania w I instancji wedle norm przypisanych; ewentualnie uchylenie wyroku i o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania; w każdym zaś wypadku zasądzenie od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej RP kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym wedle norm przypisanych;

Skarżący zarzucił wyrokowi:

- naruszenie art. 11 zd. pierwsze k.p.c. w zw. z art. 286 § 1 kk. poprzez jego błędną wykładnię i w konsekwencji niezastosowanie polegające na przyjęciu, że czyn karalny ustalony w sentencji prawomocnego wyroku karnego oraz

ujęte w tej sentencji elementy skutkowe czynu stanowiące znamię przestępstwa a będące określeniem szkody w znaczeniu cywilnoprawnym nie wiążą sądu w postępowaniu cywilnym, oraz z ostrożności procesowej:

- naruszenie art. 6 kpc przez błędną wykładnię i w konsekwencji przyjęcie, iż obowiązkiem powoda jest udowodnienie wysokości szkody mimo jej określenia w sentencji wyroku karnego, ze względu na fakt „zaprzeczenia wysokości szkody przez pozwanego”;

- naruszenie art. 217 § 1 - 3 kpc w zw. z art. 227 kpc przez pominięcie wniosku dowodowego ze znajdującego się w aktach postępowania karnego aktu oskarżenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Generalnie trafne i znajdujące oparcie w orzecznictwie i doktrynie są rozważania Sądu I instancji co do charakteru i mocy wiążącej wyroku sądu karnego wynikającej z art. 11 kpc, z tym, że nie przystają one do, prawidłowo ustalonego, stanu faktycznego w niniejszej sprawie.

Niewątpliwie słusznie wywodzi Sąd Okręgowy, że w świetle art. 11 k.p.c. nie budzi wątpliwości, iż sąd cywilny związany jest ustaleniami prawomocnego wyroku skazującego, co do popełnienia przestępstwa i wyrządzenia tym przestępstwem szkody. Związanie dotyczy ustalonych w sentencji wyroku znamion przestępstwa, a także okoliczności jego popełnienia, czasu, miejsca itp. ponadto słuszne są uwagi co do tego, że związanie sądu cywilnego zawartym w wyroku karnym rozstrzygnięciem, co do wysokości szkody wyrządzonej przestępstwem kształtuje się różnie - w zależności od tego, czy określenie wysokości szkody zawarte w prawomocnym wyroku skazującym ma charakter ocenny i stanowi jedynie ustalenia dodatkowe, a zatem nie należy do istoty przestępstwa - czy też należy do istoty przestępstwa i tym samym stanowi jeden z elementów stanu faktycznego czynu przestępczego. Związanie sądu cywilnego dotyczy ustalonych w sentencji wyroku karnego znamion przestępstwa, a także okoliczności jego popełnienia.

Uszło jednak uwagi Sądu I instancji, że pozwany został skazany za popełnienie przestępstwa z art.18§3 kk w zw. z art. 286§1 kk w zw. z art. 294§1 kk, w zw. z art.11§2 kk także za to, że pomógł w okresie od stycznia 1999 roku do kwietnia 2001 roku innym ustalonym osobom, wobec których toczą się odrębne postępowania karne wprowadzić w błąd pracowników właściwych miejscowo urzędów skarbowych, co do okoliczności będących podstawą naliczenia świadczeń publiczno-prawnych, doprowadzając w konsekwencji do podstępnego przejęcia przez te osoby w ramach działania firmy (...) sp. z o.o. z siedzibą w W., a później z siedzibą w (...) firmy Przedsiębiorstwo Handlowe (...) Sp. z o.o. z siedzibą w (...) należnej Skarbowi Państwa kwoty w wysokości 57.175.709 z tytułu podatku od towarów i usług i kwoty w wysokości 428.758.278 zł z tytułu podatku akcyzy wynikającej z produkcji i obrotu paliwami ciekłymi, co łącznie stanowiło mienie wielkiej wartości w wysokości 485.933.987,00 zł, na szkodę Skarbu Państwa reprezentowanego przez właściwe miejscowo urzędy skarbowe[...].

Jak wynika z sentencji wymienionego wyroku sądu karnego wysokość szkody wyrządzonej przestępstwem, którego wraz z innymi osobami dopuścił się pozwany została ściśle określona, a to: 57.175.709 z tytułu podatku od towarów i usług i 428.758.278 zł z tytułu akcyzy. Wbrew stanowisku Sądu i instancji, w tej sytuacji sąd cywilny jest związany tak ustaloną wysokością szkody w związku z czym pozwany nie może skutecznie zgłaszać zarzutów, że wyrządzona Skarbowi Państwa szkoda była mniejsza. Pozwany mógłby jedynie wykazywać, że szkoda jest mniejsza niż dochodzone od niego przez powoda odszkodowanie jeżeli zostałyby częściowo naprawiona. Takich okoliczności pozwany jednak nie wykazał i nie podjął nawet próby zgłoszenia jakichkolwiek środków dowodowych dla udowodnienia takich okoliczności. Wbrew bowiem stanowisku Sądu Okręgowego to na pozwanym spoczywał obowiązek udowodnienia okoliczności egzoneracyjnych.

Dla zakresu odpowiedzialności pozwanego za szkodę nie mają też znaczenia wymienione przez Sąd I instancji takie okoliczności jak to jaką ewentualnie rolę w przestępczych działaniach pełnił pozwany, czy był zaangażowany

w obieg dokumentacji związanych z działalnością tych firm i jaki był zakres jego odpowiedzialności za te uszczuplenia.

W sytuacji gdy niewątpliwym jest, że pozwany wraz z innymi osobami popełnił przestępstwo opisane w wyroku Sądu Rejonowego w (...) z dnia 13 grudnia 2011r, w sprawie II K 2025/07, za które został prawomocnie skazany, to jego odpowiedzialność za wyrządzoną w ten sposób szkodę jest solidarna z innymi sprawcami (art.441§1 kc). Dla zakresu odpowiedzialności pozwanego nie ma też znaczenia wysokość uzyskanej przez niego korzyści majątkowej. Powodowy Skarb Państwa nie dochodzi od pozwanego zwrotu tej korzyści, a odszkodowania za szkodę, której wysokość ustalono w postępowaniu karnym na kwotę 485.933.987 zł, wyrządzoną wskutek utraty podatku od towarów i usług oraz akcyzy.

Oczywiste przy tym jest, że powód nie musi żądać zasądzenia od pozwanego odszkodowania w tej właśnie wysokości, a może żądać mniej, tak jak to czyni w tej sprawie dochodząc należności w łącznej kwocie 319 196 129 złotych, w tym 312 395 517 na rzecz Naczelnika I Urzędu Skarbowego w (...) i 6 800 612 zł na rzecz Naczelnika II Urzędu Skarbowego w (...).

Z powołanych przyczyn zaskarżony wyrok należało zmienić (art. 386§1 kpc) i zasądzić od pozwanego na rzecz powoda wymienione kwoty wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 28 lutego 2017 roku czyli od dnia następnego od doręczenia pozwu (art.111§2 kc).

W sytuacji gdy pozwany przegrał sprawę w postępowaniu przed Sądem I instancji oraz postępowaniu odwoławczym powinien zwrócić związane z tym koszty zastępstwa procesowego przez radcę Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (art. 98§1 i 3 kpc w zw. z art. 99 kpc), z tym, że z uwagi na nieuiszczonymi kosztami sądowymi za pierwszą i drugą instancję (art. 113 ust.4 ustawy z 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych).

SSA Roman Sugier SSA Mieczysław Brzdąk SSA Elżbieta Karpeta